

**МОНІТОРИНГ ДЕЯКИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ
ПРОЦЕСІВ В РУМУНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ**

У статті розглядається сутність, зміст політики Румунії. Особливо акцентується увага на соціально-політичні процеси в республіці Румунія, трансформаційні зміни. Розглядається європейська інтеграція, відносини Румунії з країнами-сусідами. Обґрунтовано значення євроінтеграції. Показана необхідність трансформаційних процесів. Аналізується досвід співпраці з інститутами ЄС. Розглядається політика ЄС. Відображена специфіка прийняття Румунії до Європейського Союзу, її політичні причини. Досліджуються особливості євроінтеграційної політики на сучасному етапі розвитку. Виділені основні проблеми, які необхідно вирішити країні для ефективного політичного та економічного розвитку. Запропоновані шляхи ефективної співпраці з країнами-сусідами. Зроблений висновок, що в сучасних умовах є певні економічні проблеми в розвитку країн, які нещодавно приєдналися до Європейського Союзу.

На прикладі Румунії проаналізовані деякі аспекти співробітництва з ЄС на різних етапах її євроінтеграції, особливості співробітництва на сучасному етапі розвитку, причини кризових явищ. Зроблений висновок, що поспішність прийняття нових країн до ЄС, які не відповідають критеріям, що прийняті цією організацією, не дає ефективні результати, формує споживчі якості, створює проблеми для успішних економічно розвинутих країн ЄС.

Ключові слова: моніторинг, політика, соціально-політичні процеси, трансформація, європейська інтеграція, Європейський Союз, Румунія.

**МОНІТОРИНГ НЕКОТОРЫХ СОЦИАЛЬНО- ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ В
РУМЫНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ**

В статье рассматривается сущность, содержание политики Румынии. Особенно акцентируется внимание на социально-политические процессы в республике Румыния, трансформационные изменения. Рассматривается европейская интеграция, отношения Румынии со странами-соседями. Обосновано значение евроинтеграции. Показана необходимость трансформационных процессов. Анализируется опыт сотрудничества с институтами ЕС. Рассматривается политика ЕС. Отражена специфика принятия Румынии в Европейский Союз, ее политические причины. Исследуются особенности политики евроинтеграции на современном этапе развития. Выделены основные проблемы, которые необходимо решить стране для эффективного политического и экономического развития. Предложены пути эффективного сотрудничества со странами-соседями. Сделан вывод, что в современных условиях есть определенные экономические проблемы в развитии стран, которые недавно присоединились в Европейский Союз.

На примере Румынии проанализированы некоторые аспекты сотрудничества с ЕС на разных этапах евроинтеграции, особенности сотрудничества на современном этапе развития, причины кризисных явлений. Сделан вывод, что поспешность принятия новых стран в ЕС, которые не отвечают принятым критериям этой организации, не дает эффективные результаты, формирует потребительские качества, создает проблемы для успешных экономически развитых стран ЕС.

Ключевые слова: мониторинг, политика, социально-политические процессы, трансформация, европейская интеграция, Европейский Союз, Румыния.

**MONITORING OF SOME SOCIAL AND POLITICAL PROCESSES
IN THE ROMANIAN REPUBLIC**

In the article the essence, the content of policy Romanian is debated. Particular attention is paid to the social and political processes in the Republic of Romania, transformational change ar. European integration, Romania's relations with the neighbouring countries are reviewed. The significance of European integration is shown. The need for transformational processes is shown. The experience of cooperation with the EU institutions is examined in the article. EU policy is discussed.

The specificity of Romania in the European Union and its political causes are described. The characteristics of the policy of European integration at the present stage of development are examined. Two main problems are addressed for effective political and economic development. The ways of effective cooperation with the neighbouring countries are suggested. It is concluded that there are certain economic problems in developing countries, which have recently joined the European Union.

As an example of Romania some aspects of European integration at different stages were analyzed, especially the cooperation at the present stage of development, the causes of the crisis. It is concluded that the hasty adoption of new standards in the EU that do not meet the criteria of this organization, does not give effective results, generates consumer quality, creates a problem for successful economically developed countries of the EU.

Key words: monitoring, politics, social and political processes, transformation, European integration, the European Union, Romania.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Актуальність теми зумовлена важливістю соціально-політичних процесів, які відбуваються в країнах Центрально-Східної Європи, зокрема і в Румунії і визначається об'єктивним характером геополітичних змін. Ці процеси у більшості цих країн привели до значних змін, повної зміни політичних режимів, глибокої трансформації політичних інститутів та суспільства, поступового становлення громадянського суспільства, залучення до європейських інституцій і тіснішої співпраці з європейською спільнотою. Актуальності проблеми політичної трансформації, розвитку європейських процесів, геополітики Румунії додає і реальна політична практика. Республіка Румунія є країною, яка має сухопутний кордон з Україною. Тому осмислення процесів трансформації суспільства, аналіз процесу євроінтеграції Румунії, її сучасної політики є важливим до сучасних українських реалій як в теоретичному, так і практичному значенні.

Отже, досліджувана проблема є актуальною для української держави, яка в складних сучасних умовах прагне реалізувати європейський напрямок сучасної геополітики України і розвивати добрі стосунки з Росією. Призупинення нашою країною підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на саміті східного партнерства у Вільнюсі 2013 р. визвало незадоволення частини суспільства і привело до політичної кризи. Угода про асоціацію – це цивілізаційний вибір країни і її слід було готувати, використовуючи досвід інших країн та бачити реальні проблеми, які постануть перед країною. Проблема гармонізації відносин як з Росією, так і з країнами ЄС стає важливим імперативом для української держави на сучасному етапі розвитку і на перспективу, налагодження добрих стосунків з країнам-сусідами, зокрема і з Румунією, поглиблення транскордонного співробітництва, ефективної економічної співпраці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане розв'язання поданої проблеми і на які спирається автор. В українській політичній науці питання трансформаційних процесів в нових демократичних європейських державах розглядають Ф. М. Рудич [1, 2], А. М. Круглашов [3], В. І. Бурдяк [4], Т. В. Федорчак [5] та інші. Проблеми стосунків України, Румунії, Молдови розглядаються на Міжнародних наукових конференціях, що відбувались в Чернівцях [3, 6]. Питання сучасного стану і перспективи розвитку україно-румунських міждержавних відносин розглядає Ю. Макар [6], особливості україно-румунських відносин у контексті євроінтеграції аналізує С. І. Бостан [7].

Виділення **невирішених раніше частин загальної проблеми**, котрим присвячується означена стаття. Враховуючи досвід трансформаційних процесів в інших країнах, зокрема і в Румунії, в роботі систематизовано матеріал, який стосується соціально-політичних процесів в цій державі, виділені основні події та проаналізована політика відносно євроінтеграційних процесів, регіональної співпраці, вступу до військового альянсу, розвитку правової держави, з'ясовані сучасні проблеми, що стосуються соціального капіталу і громадянського суспільства.

Формування **цілей статті** (постановка завдання). Метою роботи є моніторинг деяких соціально-політичних процесів в Румунії у кінці ХХ ст. – початку ХХІ ст.

Виклад **основного матеріалу дослідження** з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Розглядаючи сучасний стан розвитку Румунії, її політику слід звернути увагу на деякий історичний аспект становлення цієї держави, загальну довідку про країну та подальші процеси.

Румунія стала на шлях зміни суспільного устрою у 1989 р., яка характеризувалась значною жорстокістю. Територія країни становить – 238391 кв. км, населення – 22 млн. чол. Етнічні групи: румуни (89 %), мадари (7,1 %), цигани (1,8 %), німці (0,5 %), українці (0,3 %) та ін. Релігійний склад населення: православні (70 %), греко-католики (6 %), протестанти (6 %), кальвіністи, лютерани, баптисти), мусульмани (1 %). Державний устрій – парламентська республіка. Глава держави – президент [8, с. 415, с. 416]. У Румунії існує напівапрезидентська республіка як у Хорватії, а також де-факто – в Сербії. Законодавчий орган – двопалатна Національна асамблея

(палата депутатів і сенат). У Румунії, як у Польщі, Словенії, Хорватії, Чехії, двопалатний парламент [2, с. 198].

Процес трансформації суспільно-політичного устрою Румунії розпочався з грудня 1989 р. На той час Компартію Румунії очолював Н. Чаушеску, який за період свого правління з 1965 по 1989 рр. встановив режим особистої влади (з 9 грудня 1967 р. він став главою Державної ради, а з 28 березня 1974 р. – ще і президентом країни). Протягом 1965-1989 рр. країна мала назву Соціалістична Республіка Румунія. Владу сім'ї Чаушеску було скинуто під час революції 21-22 грудня 1989 р. Диктатора та його дружину Єлену за вироком швидкого суду розстріляли на Різдво, а з 29 грудня назва країни – Румунія [8, с. 417]. Після 1989 р. політичну реальність, державу і суспільство Румунії слід розглядати в контексті перехідного періоду, трансформаційних процесів. В країні відбулося падіння тоталітарного режиму, яке супроводжувалося значною політичною боротьбою. Радикальні зміни внутрішньополітичного життя у президентській республіці, де влада контролюється в основному главою держави здійснювали з початку і в подальшому: І. Ілієску, Е. Константінєску і Т. Басеску. Під час трансформаційних процесів була досить важлива роль політичної еліти.

Зазначимо, що в Румунії зміна тоталітарного режиму супроводжувалась жорстокою політичною боротьбою. Після революції 1989 р. країною правив Фронт національного порятунку на чолі з І. Ілієску, куди ввійшли і комуністи. Поступово впроваджуються нові інститути та атрибути, характерні для демократичних держав. Нову конституцію прийняли 8 грудня 1991 р. Було утворено коаліційний уряд на чолі з П. Романом, який, відзначає Ф. М. Рудич, витримав два походи шахтарів до Бухаресту влітку 1993 р., вистояв і почав здійснювати ринкові реформи в країні. Але через значну економічну кризу був змушений в кінці 1994 р. піти у відставку. В країні загострилися етнічні проблеми між румунами та угорцями, румунами й циганами. Новий уряд очолив Н. Векера. У цей час у країні було зупинено падіння виробництва, була відносно висока стабільність національної валюти, поживалася зовнішня торгівля.

Після парламентських виборів 1990 р. при владі була Партія соціальної демократії Румунії (правонаступниця Компартії Румунії), на яку спирався Президент І. Ілієску. В опозиції перебувала Румунська демократична конвенція, лідером якої був Е. Константінєску. Вона на парламентських і президентських виборах восени 1996 р. одержала переконливу перемогу (30 %). І. Ілієску виграв президентські вибори 1992 р., але програв наступні 1996 р. Президентом 29 листопада став Е. Константінєску, який переміг у другому турі президентських виборів. За нього проголосувало 54 % виборців, а І. Ілієску набрав 46 % голосів виборців. Уперше в історії Румунії глава держави втратив владу демократичним шляхом. Е. Константінєску заявив, зазначає Ф. М. Рудич, що зовнішня політика країни залишиться незмінною. Румунія прагне інтегруватися до євроатлантичних структур, вступити до Європейського Союзу і НАТО [1, с. 156, с. 157].

Країна болісно переходила до демократичних змін ринкової економіки, про що свідчить страйк шахтарів на початку 1999 р. На президентських виборах у листопаді-грудні 2000 р. переміг І. Ілієску (президент із 20 грудня), а на парламентських – Партія соціальної демократії. Вибори показали, що народ віддав перевагу лівим партіям. Внаслідок перемоги лівоцентриських сил на парламентських та президентських виборах з'явилися певні труднощі щодо вступу Румунії до НАТО і ЄС. Але з часом, враховуючи і те, що офіційний Бухарест підтримав воєнні дії НАТО в Югославії, у листопаді 2001 р. Румунія одержала запрошення приєднатися до цього альянсу [8, с. 417]. 10-12 грудня 1999 р. ЄС вирішує почати переговори про приєднання до нього з Румунією. 15 лютого 2000 р. ЄС починає переговори о приєднанні до нього з Болгарією, Латвією, Литвою, Мальтою, Румунією та Словачією [9, с. 79].

Початок ініціативи НАТО для Південно-Східної Європи було покладено на саміті у Вашингтоні в 1999 р. У рамках ініціативи НАТО для цього регіону у співробітництві з Світовим банком була запущена програма соціальної адаптації військовослужбовців, які були звільнені в запас. Спочатку програма почала працювати у Румунії, потім в Болгарії та Хорватії [9, с. 503]. План дій до підготовки до членства в НАТО був представлений на вашингтонській зустрічі на вищому рівні НАТО (Албанія, Болгарія, Латвія, Литва, Македонія, Румунія, Словачія, Естонія). 21-22 листопада 2002 р. на саміті НАТО в Празі було прийнято рішення направити запрошення про вступ до альянсу Болгарії, Латвії, Литві, Румунії, Словачії, Словенії та Естонії [9, с. 84]. 2 березня 2004 р. Генеральний секретар НАТО запрошує Болгарію, Латвію, Литву, Румунію, Словачію, Словенію та Естонію стати членами НАТО. 29 березня 2004 р. ці країни приєдналися до НАТО [9, с. 90]. Під час війни НАТО проти колишньої Югославії, яка відбувалася у 1999 р., повітряний простір або територію для розгортання збройних сил альянсу надали нейтральні держави: Албанія, Болгарія, Македонія, Румунія. Лише уряд Австрії, зазначається в колективній

монографії за редакцією Ф. М. Рудича, категорично заборонив доступ літакам НАТО у повітряний простір своєї країни [2, с. 271].

У подальшому Пентагон, зауважує М. І. Сенченко, який не дуже надіється на своїх союзників по НАТО, розміщує свої бази на березі Чорного моря у Румунії та Болгарії. Документи про дислокацію у Румунії американських баз були підписані ще у грудні 2005 р., під часу візиту у Бухарест держсекретаря США Кондолізи Райс. Мова йде, зазначає М. І. Сенченко, про створення мінімум трьох американських баз на кордонах країн СНД: військово-морської бази у Констанці та двох військово-повітряних баз на півдні і півночі від Бухаресту. Під час парламентських дебатів з'ясувалось одна подробиця, зауважує автор, що американці мають право напасти з румунської сторони на будь-яку країну без узгодження з Бухарестом, а це може загрожувати, в першу чергу, Румунії. Депутати вважають також неприйнятним і таке положення, при якому Бухарест фактично не буде знати, яке озброєння і яка кількість живої сили завозиться Пентагоном на свої бази в Румунії і як це буде впливати на баланс сил в регіоні. Колишній міністр іноземних справ Румунії, а потім один із лідерів опозиції Мірча Джоанна заявляв, що неприйнятно і не підконтрольність кількості американської бойової техніки на румунських базах. Рівно як і практична не підконтрольність американських військових за будь-які серйозні злочини, що здійснені на румунській території. Це, продовжував він, зазначає автор, якась держава в державі виходить [10, с. 252].

Нагадаємо, що в той час керівництво України, тодішній президент В. Ющенко, дуже прагнуло, щоб країна вступила до НАТО. Без оцінки економічних та політичних наслідків цієї акції. Тому в 2010 р. Верховна Рада України прийняла новий закон стосовно зовнішньої політики України, а саме закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (від 1 липня 2010 р. № 2411-VI), враховуючі новітні реалії і зміни, що відбулися в політиці країни після останніх президентських виборів. В цих документах визначаються базові національні інтереси і завдання зовнішньої політики, формулюються положення і принципи, на підставі яких реалізується зовнішня діяльність нашої держави. Україна як європейська позаблокова держава здійснює зовнішню політику і прагне до співробітництва з усіма зацікавленими партнерами.

Румунія прагнула інтегруватися в європейські інституції, вступити до ЄС, враховуючи їх політичне та економічне значення. Членство країни в ЄС дає шанс для подальшого її зміцнення та розвитку, запозичуючи досвід традицій демократії країн-членів ЄС з Західної Європи. В цих країнах існує верховенство закону, є впливові інститути громадянського суспільства, які стимулюють значні та ефективні зміни в інститутах інших нових країн ЄС. Процес становлення правової держави та громадянського суспільства на місцях прискорюється з прийняттям законодавства ЄС, так як зростає роль і значення місцевого самоврядування, його вплив на вирішення відповідних важливих проблем.

У 1993 р. Румунія, країни Балтії (Литва Латвія, Естонія), Словаччина та Чехія були прийняті до Ради Європи – найстарішої та найбільшою на Європейському континенті міжурядової політичної організації. Мета діяльності цієї організації: захист прав людини, парламентської демократії та забезпечення принципу верховенства права; сприяння усвідомленню існування європейської культурної самобутності та підтримка її подальшого розвитку; пошук спільного вирішення соціальних проблем; розвиток політичного партнерства з новими демократичними країнами Європи; допомога країнам Центрально-Східної Європи у здійсненні політичних, законодавчих та конституційних реформ [11, с. 629]. Вступаючи до Ради Європи Румунія взяла на себе, крім інших зобов'язань, також і міжнародні зобов'язання про національні меншини і рекомендації до підписання Європейської хартії регіональних мов і мов національних меншин.

Країна, яка прагне стати членом ЄС, повинна відповідати відповідним критеріям та принципам: принцип визнання державою-кандидатом *acquis communautaire*; принцип практичної спрямованості переговорів; принцип застосування додаткових політичних інструментів; принцип адаптації до інституційної структури Союзу; принцип узгодження позицій держав-кандидатів на вступ [11, с. 280]. Один із вищих органів ЄС – Європейський парламент уклав угоди про асоціацію з Польщею, Угорщиною, Чехією, Словаччиною, Болгарією, Румунією та іншими країнами. Європейський парламент сприяв розгляду заявок про вступ країн Центрально-Східної Європи та подальшому розширенню ЄС за рахунок держав Центрально-Східної Європи з травня 2004 р., країн Болгарії, Румунії (2007 р.) [11, с. 278]. У 2007 р. Румунія вступила до ЄС. Східна Європа є один із пріоритетів румунської політики в рамках ЄС. Враховуючи спільні історичні, етнічні та економічні зв'язки, зазначає Т. Сидорук, найбільш важливим партнером Румунії є Молдова. Румунія традиційно закликає до того, що ця країна повинна бути включена в політику ЄС, спрямовану на західні балканські країни, які є кандидатами на членство в ЄС, хоча вона досі не

змогла надати належної аргументації цієї позиції. Румунська влада, зазначає автор, сприймає відносини зі східними сусідами також через призму своїх інтересів у басейні Чорного моря. Румунія прагне відігравати роль лідера в цьому регіоні [12, с. 136].

Заслугує на увагу виявлення рівня демократизації та розвитку правової держави в країнах Центрально-Східної Європи та Південно-Східної Європи, а також індекси рівня демократії по її основним і сумарному показниках, які були наведені американською організацією «Фрідом Хаус» на початку 2008 р. (з січня по грудень 2007 р. включно). Індекс рівня демократії є середньою з оцінок виборчого процесу; громадянського суспільства; незалежних ЗМІ; загальнонаціонального демократичного управління; місцевого демократичного управління; незалежної судової влади; корупції; сумарний індекс демократії. Так країни регіону розмістились згідно із сумарним індексом демократії у такій послідовності: Словенія, Чехія, Угорщина, Словаччина, Польща, Болгарія, Румунія, Хорватія, Сербія, Чорногорія, Албанія, Македонія, Боснія і Герцеговина, Косово. Країни, які вступили в ЄС першими – Словенія і Вишеградська четвірка (Чехія, Угорщина, Словаччина, Польща), займають лідерські позиції, а з регіону Південно-Східної Європи попереду йдуть Болгарія і Румунія, як і Хорватія серед республік колишньої Югославії. За рівнем демократизації державного управління відмінності є невеликі, але Болгарія і Хорватія випереджають Польщу. Черговість за цим показником така: Словенія, Угорщина, Словаччина, Чехія, Болгарія, Хорватія, Польща, Румунія, Сербія, Македонія, Чорногорія, Албанія, Боснія і Герцеговина, Косово. За показником демократизації місцевого управління серед лідерів йдуть Чехія, Словенія, Угорщина, Словаччина, Польща, а далі – Албанія, Болгарія, Румунія, Чорногорія, Хорватія, Сербія, Македонія, Боснія і Герцеговина, Косово. Отже, Чехія серед авангарду – Вишеградської четвірки, Албанія виявилась на першому місці серед країн Південно-Східної Європи, а Чорногорія, відтіснила Хорватію – серед республік колишньої Югославії [5, с. 368].

Ступінь демократизації судової гілки влади характеризується такою черговістю: Словенія, Угорщина, Чехія, Словаччина, Польща, Болгарія, Румунія, Албанія, Чорногорія, Македонія, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Сербія, Косово. Знову Словенія і Вишеградська четвірка попереду. І Хорватія, і Сербія пропустили попереду малі країни колишньої Югославії. Вільний індекс демократії журналу «Economist» ставить на перше місце Чехію, далі йдуть Словенія, Угорщина, Словаччина, Польща, Болгарія, Румунія, Хорватія, Сербія (Косово не виділено), Чорногорія, Македонія, Албанія, Боснія і Герцеговина. Болгарія і Румунія також випереджають Хорватію, Македонія – Албанію [5, с. 368-369].

Отже, аналізуючи позицію Румунії слід зазначити, що вона завжди йде за Болгарією. Серед 14 країн, що розглядались, у Румунії 7 місце, тобто вона знаходиться посередині і їй є над чим в подальшому працювати в контексті проблеми, що розглядається.

Світова економічна криза вплинула на життя людей в країнах ЄС. Сьогодні бідних в Європі становиться все більше. Євростат підрахував, що на межі виживання зараз знаходиться четверта частина мешканців Євросоюзу (24,8 %). Об'єднання продовжує тягнути униз країни, які більше усіх постраждали від економічної кризи 2008 р. За підрахунками Євростату, кількість людей, які знаходяться на межі бідності, у Євросоюзі, за підсумками 2012 р., досягло 125 млн. Це приблизно п'ята частина усього населення країн-членів ЄС. Найбіднішими в Європі, як і варто було очікувати, зазначає Д. Гомон, виявились країни, що недавно приєдналися до ЄС, – Болгарія та Румунія. Погані справи і у інших нових членів – до них відносять Мальту, Кіпр і ще вісім країн Центральної та Східної Європи, які почали вступати в ЄС у 2004 р. Із 28 країн ЄС Болгарія займає перше місце по кількості людей, які проживають на межі бідності (49,3 %), далі йде – Румунія (41,7 %), Латвія (36,8 %), Греція (34,6 %), Литва (32,5), Угорщина (32,4 %), Хорватія (32,3 %), Італія (28,2 %), Іспанія (28,2 %), Кіпр (27,1 %), Польща (26,7 %), Португалія (25,3 %), Естонія (23,4 %), Мальта (22,2 %), Бельгія (21,6 %), Німеччина (19,6 %), Франція (19,1 %), Швеція (18,2 %). Фінляндія (17,2 %), Чехія (15,4 %), Нідерланди (15 %). Також наводиться відповідна статистика, стосовно країн, що не входять до ЄС, а це – Швейцарія (17,5 %), Норвегія (13,8 %), Ісландія (12,7 %) [13, с. 10].

Сьогодні в країнах ЄС є багаті і відносно бідні країни. У нових країнах, які вступили до ЄС у 2004 р., 2007 р. (Болгарія, Румунія), 2013 р. були дещо завищені очікування на ефективний розвиток економіки, досягнення стандартів життя країн Західної Європи, а в плані політичних змін – політична трансформація сприяє демократичному розвитку країн, але є багато ще невирішених проблем, які стосуються політичної активності населення, питань корупції, судової системи, розвитку громадянського суспільства.

Румунія – це країна-сусідка України, а з сусідами потрібно мати добрі стосунки. В реалізації європейського напрямку сучасної геополітики України важливе значення має співробітництво з ЄС, зокрема з країнами-сусідами, що є членами ЄС. Євроінтеграційні прагнення України потребують гармонізації відносин з Росією та країнами ЄС, зокрема і з Румунією, налагодження активного транскордонного співробітництва, чіткої та ефективної державної політики, особливо в сфері морської галузі.

Важливе значення для здійснення успішних реформ в будь-якій країні має соціальний капітал суспільства, що представляє основу на якій будуються громадянські відносини. У країнах перехідного періоду, і в тих що недавно вступили до ЄС досить низький рівень політичної довіри до влади, що негативно впливає на розвиток громадянського суспільства. Активність суспільства у політичній сфері проявляється через громадські організації та політичні партії. У Румунії це соціал-демократична партія, яка була при владі з 1992 по 1996 рр і з 2000-2004 р., національно ліберальна партія, консервативна партія та деякі інші. Політичний розвиток країни визначають дві-три впливові партії. Для формування парламентської більшості їм доводиться створювати коаліційний уряд. В Румунії проживають різні національні меншини. Угорська меншина в Румунії є найчисельнішою і найкраще організованою серед національних меншин Центральної та Східної Європи. Румунія є православною країною – третьою за кількістю віруючих після Росії та України [2, с. 411]. Інтеграція Румунії до європейських структур обумовлена реформами в різних сферах життя та стабільними відносинами з сусідніми державами, гармонізацією відносин усередині країни.

Висновки із зазначених проблем і **перспективи подальших досліджень** у поданому напрямку. Трансформація Румунії як нової незалежної європейської держави відбувалась складно та динамічно. Було трансформовано політичну і партійну систему, в основному завершені ринкові реформи. Румунія вступила в європейські інституції, до ЄС і НАТО. На вступ Румунії до Європейського Союзу значну роль відігравали політичний та геополітичний чинники, а не реальний стан соціально-економічного розвитку країни. Успіх влади визначатиметься здатністю вирішувати складні економічні, соціальні завдання в сучасних умовах та проблеми, що пов'язані з демографічними процесами, скорочення державних витрат, якщо вона хоче досягти балансу, а також вона повинна прискорити адаптування законодавства країни до політико-правового і економічного простору ЄС. В сучасних умовах є певні економічні та соціальні проблеми в розвитку країн, які нещодавно були прийняті до Європейського Союзу, а це і високий рівень безробіття, погіршився соціально-економічний розвиток спільноти. Разом з тим європейська інтеграція є важливим фактором змін у суспільстві як інституційних, так і політичних.

Науковцям, які досліджують трансформацію політичних систем у країнах Центральної та Східної Європи, зокрема і в Румунії, ще належить віднайти об'єктивні і суб'єктивні причини зламу суспільно-політичного устрою на всьому постсоціалістичному просторі і ґрунтовно їх проаналізувати, показати тенденцію демократизації соціального розвитку, суперечливість і динамічність політичного процесу розвитку від тоталітарного через авторитарний до демократичного устрою, розглянути сучасні проблеми політичних та економічних перетворень, проблеми імміграції, проаналізувати нові виклики сучасної демократії в контексті постіндустріального суспільства і пов'язаної з ним «інформаційної революції».

Література

1. Рудич Ф.М. Політологія: навч. посібник / Ф.М. Рудич. – К., 2000. – 200 с.
2. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичні і прикладні аспекти: моногр. / За ред. Ф.М. Рудича. – К.: МАУП, 2002. – 488 с.
3. Круглашов А.М. Нові можливості для давніх сусідів / А.М.Круглашов // Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті сучасних європейських процесів : зб. наук. пр. / А.М. Круглашов. – Чернівці: Букрек, 2009. – Т. III. – С. 25-30.
4. Бурдяк В.І. Республіка Болгарія на зламі епох: політична трансформація суспільства: моногр. / В.І. Бурдяк. – Чернівці : Рута, 2004. – 529 с.
5. Федорчак Т.П. Політична трансформація Чеської Республіки: внутрішні та зовнішні виміри: моногр. / Т.П. Федорчак. – Івано-Франківськ: Вид-во Івано-Франківського нац. техн. у-ту нафти і газу, 2012. – 543 с.
6. Макар Ю. Сучасний стан і перспективи розвитку україно-румунських міждержавних відносин / Ю. Макар // Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті сучасних європейських процесів : зб. наук. пр. / А.М. Круглашов. – Чернівці : Видавничий дім “Букрек”, 2006. – С. 34-60.

7. Бостан С.І. Особливості україно-румунських відносин у контексті відносин європейської інтеграції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / С.І. Бостан. – Чернівці, 2012. – 20 с.
8. Дахно І.І. Країни світу: енциклопедичний словник / І.І. Дахно, С.М. Тимофієв. – К.: МАПА, 2005. – 608 с.
9. НАТО: краткий справочник. – Таллин, 2007. – 543 с.
10. Сенченко Н.И. Теория и практика невидимых войн / Н.И. Сенченко. – Киев: КИТ, 2009. – 504 с.
11. Політологічний словник: навч. посіб. / За ред. М.Ф. Головатого та О. В. Антонюка. – К.: МАУП, 2005. – 792 с.
12. Сидорук Т.В. Політика сусідства Європейського Союзу у Східній Європі: модель інтеграції без членства: моногр. / Т.В. Сидорук. – Львів: ПАІС, 2012. – 444 с.
13. Гомон Д. Бедных в Европе становится все больше / Д. Гомон // Вести. – 2013, 11 декабря. – № 149.
1. Rudy`ch F. M. Politologiya : navch. posibny`k / F. M. Rudy`ch. – K., 2000. – 200 s.
2. Ukrayina v suchasnomu geopolity`chnomu prostori: teorety`chni i pry`kladni aspekty`: monogr. / Za red. F. M. Rudy`cha. – K. : MAUP, 2002. – 488 s.
3. Kruglashov A.M. Novi mozhly`vosti dlya davnix susidiv / A.M. Kruglashov // Ukrayina – Rumuniya – Moldova: istory`chni, polity`chni ta kul`turni aspekty` vzayemy`n u konteksti suchasny`x yevropejs`ky`x procesiv : zb. nauk. pr. / A.M. Kruglashov. – Chernivci : Bukrek, 2009. – Т. III. – S. 25-30.
4. Burdyak V.I. Respublika Bolgariya na zlami epoch: polity`chna transformaciya suspil`stva: monogr. / V.I. Burdyak. – Chernivci : Ruta, 2004. – 529 s.
5. Fedorchak T.P. Polity`chna transformaciya Ches`koyi Respubliki`: vnutrishni ta zovnishni vy`miry`: monogr. / T.P. Fedorchak. – Ivano-Frankivs`k: Vy`d-vo Ivano-Frankivs`kogo nacz. texn. u-tu nafty` i gazu, 2012. – 543 s.
6. Makar Yu. Suchasny`j stan i perspekty`vy` rozvy`tku ukrayino-rumuns`ky`x mizhderzhavny`x vidnosy`n / Yu. Makar // Ukrayina – Rumuniya – Moldova: istory`chni, polity`chni ta kul`turni aspekty` vzayemy`n u konteksti suchasny`x yevropejs`ky`x procesiv : zb. nauk. pr. / A.M. Kruglashov. – Chernivci : Vy`davny`chy`j dim “Bukrek”, 2006. – S. 34-60.
7. Bostan S.I. Osobly`vosti ukrayino-rumuns`ky`x vidnosy`n u konteksti vidnosy`n yevropejs`koyi integraciyi : avtoref. dy`s. na zdobuttya nauk. stupenya kand. polit. nauk: specz. 23.00.04 «Polity`chni problemy` mizhnarodny`x sy`stem ta global`nogo rozvy`tku» / S.I. Bostan. – Chernivci, 2012. – 20 s.
8. Daxno I.I. Krayiny` svitu: ency`klopedy`chny`j slovny`k / I.I. Daxno, S.M. Ty`mofiyev. – K.: MAPA, 2005. – 608 s.
9. NATO: kratky`j spravochny`k. – Tally`n, 2007. – 543 s.
10. Senchenko N.Y`. Teory`ya y` prakty`ka nevy`dy`myx vojn / N.Y`. Senchenko. – Ky`ev: KY`T, 2009. – 504 s.
11. Politologichny`j slovny`k: navch. posib. / Za red. M.F. Golovatogo ta O. V. Antonyuka. – K. : MAUP, 2005. – 792 s.
12. Sy`doruk T.V. Polity`ka susidstva Yevropejs`kogo Soyuzu u Sxidnij Yevropi: model` integraciyi bez chlenstva: monogr. / T.V. Sy`doruk. – L`viv: PAIS, 2012. – 444 s.
13. Gomon D. Bednyx v Evrope stanovy`t`sya vse bol`she / D. Gomon // Vesty`. – 2013, 11 dekabrya. – # 149.

Рецензент: Стьопін А. О., д.істор.наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової

19.02. 2014

УДК 32.019. 51: 654: 19

Головчук Оксана

МАНПУЛЮВАННЯ ДУМКОЮ АУДИТОРІЇ ЗАСОБАМИ ПОЛІТИЧНОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Телебачення є ефективним засобом управління політичною орієнтацією людей, що завжди з успіхом використовується правлячими колами будь-якої держави світу. Навчання політичній культурі, інформування з приводу тих чи інших політичних подій та аналіз великих обсягів інформації з допомогою телебачення – це безумовно позитивні досягнення сучасних електронних